

концепту є власне лексема «війна» та “war”. Характерним є використання синонімічних та асоціативних одиниць. Крім цього, автори широко використовують військові терміни, які також указують на приналежність до певного історичного періоду та національності. Розкриваючи концепт ВІЙНА неможливо не враховувати емоційну складову. За допомогою засобів виразності та емоційно забарвленої лексики можна передати емоційний стан героїв та атмосферу, в якій вони перебувають.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.
2. Винокур Г. О. О языке художественной литературы. М.: Высшая школа. 1991.
3. Зорницький А. В., Мосієнко О. В. Вербалізація збройного конфлікту в англomовному медіа-дискурсі. Житомир: 2018.
4. Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови. Київ: «Українська книга», 2000.
5. Кирилюк О.Л. Формування образу захисника в умовах інформаційної війни: лінгвокогнітивний аспект. Миколаїв: Чорноморський національний університет імені Петра Могили. 2020.
6. Стаднік І. О. Поняттєвий компонент концепту WAR/ВІЙНА як об'єкт перекладу. Херсон: Херсонський державний університет. 2016.
7. Cambridge Dictionary. UPL: <https://cutt.ly/kGcyjW6>.
8. Laurence Urdang. The Oxford Thesaurus: An A-Z Dictionary of Synonyms. UPL: <https://cutt.ly/CGcobPR>.

Л. П. Поліщук, А.О. Гончарук
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВІДТВОРЕННЯ ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ РОМАНУ ВІЛЬЯМА ТЕККЕРЕЯ «ЯРМАРОК МАРНОСЛАВСТВА» В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Класична література – це основа, фундамент для написання романів сучасності. На основі класики зростали покоління і не дивно, що саме ця течія є актуальною до тепер. Варто зазначити, що роман «Ярмарок марнославства» увійшов до сотні надовершених творів усіх часів і народів, адже він був написаний справжнім майстром слова. Саме тому, далі буде розглянуто декілька основних проблем відтворення жанрово-стилістичної характеристики роману в українському перекладі.

На образ Ярмарки В.М. Теккерея вкладає три взаємопов'язані поняття: це суєтність всього земного, образ міста та торгівлі і, нарешті, втілення «театральності», тобто ілюзорності земного буття [5]. Цей образ – основа цілісності, логічності взаємодії всіх його компонентів, адже, як це неодноразово підкреслюється самим автором, всі події розгортаються саме за дивними та незрозумілими людині законами світу. Називаючи «Ярмарок марнославства» романом «без героя», автор дає вказівку на те що, що у розповіді немає жодного персонажа із якостями моральності та гідності. У романі відсутні персонажі, що виконують безпосередньо виховну функцію та відображають позицію автора, яку слід розділяти читачеві. На думку письменника, герой не має права коритися потоку і пливати за течією, його сприйняття дійсності має бути вільним від ілюзій та забобонів. Відсутність такого героя, з допомогою якого автор міг викласти свої думки, багато в чому послужило приводом для появи в романі образу автора, що виразно простежується крізь образ Лялькаря. Жанрова приналежність роману «Ярмарок марнославства» викликала активні суперечки літературознавстві. Письменниця Ш. Бронте, сучасниця Теккерея, писала про нього, «що він краще за інших здатний відродити наше суспільство і відновити лад, що похитнувся, тому що жоден критик досі не знайшов для нього правильних слів і порівнянь»[1].

Деякі науковці відносять досліджуваний нами роман до описового роману, пояснюючи це тим, що вирішальна сюжетна роль належить не тільки автору, але і герою авантурної долі, непередбачувані повороти якої відкривають для письменника можливість дати суцільну картину суспільства. Дослідники також розглядають цей роман як класичний соціально-реалістичний роман, що розкриває проблеми соціальної нерівності, безглузлого та несправедливого розшарування суспільства та бездушності людей, які звикли до правил гри в життя. Є навіть думка про те, що роман «Ярмарок марнославства» є історичним: дивина роману у тому, що це історичний роман про людей, які позбавили себе історичного буття, які бажають його усвідомити чи виявити вчинками, які виходять за межі їхнього побутового життя та особистих інтересів [2].

Інші ж заперечують подібну думку, вважаючи, що роман цей за своїми жанровими ознаками не історичний, а соціально-побутовий. Проте, визнаючи, що у ньому «відбилися погляди письменника на спосіб зображення історичних подій у мистецькому творі».

Окрім жанрових особливостей варто звернути увагу і на стилістичні, адже письменник був надзвичайно талановитим і у різних джерелах можна знайти факти того, що він створював свої, особливі прийоми, які до нього не зустрічались у романах попередників. Мова роману «Ярмарок марнославства» Вільяма Теккерея є надзвичайно образною, емоційно-забарвленою, багатою на стилістичні засоби, які допомагають глибше передати сатиричний зміст та підтекст задуманий автором. Основним і найбільш важливим стилістичним

засобом є метафора – це перенесення якоїсь якості з одного об'єкта на інший або можливість реалізації двох значень одночасно. Теккерей є майстром створення власних, розширених метафоричних образів, які не мають аналогів ні в англійській, ні в українській мовах. До переваг перекладу О. Синюк можна віднести прийом запозичення образу для передачі згаданих авторських метафор. Розширені авторські метафори чергуються з військовими, економічними і політичними. У 12 главі роману автор вперше створює метафоричний образ домівки, життя в батьківському домі, який неодноразово повторюватиметься у тексті надалі.

“...the life of a good young girl who is in the paternal nest as yet, can't have many of those thrilling incidents to which the heroine of romance commonly lays claim. Snares or shot may take off the old birds foraging without–hawks may be abroad, from which they escape or by whom they suffer; but the young ones in the nest have a pretty comfortable unromantic sort of existence in the down & the straw till it comes to their turn, too, to get on the wing. While Becky Sharp was on her own wing in the country, hopping on all sorts of twigs & amid a multiplicity of traps & pecking up her food quite harmless & successful, Amelia lay snug in her home of RussellSquare...[7].

«...Справді життя нашої милої дівчини, що не випурхнула ще з родинного гнізда не може бути насичене такими цікавими подіями, на які, звичайно, претендує героїня роману. Пастка чи постріл загрожують старому птахові, що вилітає в пошуках їжі, може нагодитися яструб, від якого або врятуєшся або і ні. Але пташенята в гнізді живуть дуже спокійно, зовсім не романтично, лежать собі на пір'ї і на соломі, аж поки не стане їхня черга здійснитися на крила. Тим часом як Беккі Шарп літала десь у провінції на власних крилах, стрибала по гілках і уникаючи всіляких пасток, успішно і безкарно знаходила собі їжу, Емілія зручно вилежувалася у своєму гнізді на Рассел-сквер...» [4].

З даного уривку можна зробити висновок, що перекладач використовує прийом лексичних додавань, модуляцію лексичних значень, і знаходить оказіональні лексичні відповідники для глибшої передачі художньо-емоційного ефекту [3].

У сфері літературної комунікації автор і читач мають мінімальну ідентичність сприйняття, що визначає ставлення творця художнього тексту до мовного матеріалу. У період оформлення твору активно розробляється композиційно-стилістична стратегія в організації тексту, в подачі системи художніх образів та естетичних оцінок. Не менш значущий скрупульозний розрахунок, спрямований на те, щоб кожен елемент художньої структури виявився максимально доречним щодо втілення творчої концепції, реалізації прагматичної установки тексту. Одним з найбільш значущих для розкриття авторського задуму компонентів у романі У.М. Теккерей "Ярмарок марнославства" є повтор. Наприклад, за допомогою повтору автор підкреслює винятковість містечка Брайтон, створюючи враження за допомогою контексту,

що він не може залишити без уваги це місце, і задаючи настрій, який служить тлом для подальших подій:

*“But have we any leisure for a description of **Brighton**? – for **Brighton**, a clean Naples with genteel lazzaroni – for **Brighton**, that always looks brisk, gay, and gaudy, like a harlequin’s jacket – for **Brighton**, which used to be seven hours distant from London at the time of our story...”*[6]

Загальну атмосферу безтурботного відпочинку не розвіює навіть загроза війни, що пояснює поведінку персонажів, які уникають неприємних думок, щоб насолоджуватися незначними радощами кожного дня:

*“Though **war and danger** were in store, **war and danger** might not befall for months to come.”*

Отже, у даному випадку, було розглянуто лише незначну частину відтворення жанрово-стилістичної характеристики роману Вільяма Теккерея, а саме: метафоризація, а також повтори, проте, вони дають змогу в цілому поглянути на творчу майстерність автора, а також влучність передачі індивідуальності автора у перекладі перекладача О. Синюк.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Возний Б. Особливості перекладу власних назв українською мовою в аудіовізуальних творах (на прикладі перекладу антропонімів мультиплікаційного проекту «Тачки»). URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2516>.
2. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову : навч. посіб.-довідник для студ. вищ.навч. закл. зі спец. «Переклад». Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 с.
3. Комиссаров В.Н. Теория перевода (Лингвистические аспекты). М. Высшая школа, 1990. 254 с.
4. Кузьменко В. І. Словник літературознавчих термінів. Київ: Український письменник, 1997. 230 с.
5. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Ребрій О. В. Харків. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
6. Hermans T. On Translating Proper Names, with Reference to De Witte and Max Havelaar. Modern Dutch Studies. A volume of essays in honour of Professor Peter King. L.: Athlone, 1988. P. 124.
7. Thackeray W.M. Vanity Fair. London: Penguin Books, 1994. P. 672.